

Вазъи имрузаи рушди системаи АСЭ(Арзёбии стратеги экологи дар Тоҷикистон

Халилов Ч.- эксперт оид ба масъалаҳои АТМТ ва АСЭ

Базаи мавҷудаи меъёри-ҳукуки дар баҳши АТМЗ ва АСЭ

Конунӣ ЧТ «Дар бораи ҳифзи муҳити зист, 2011;

Конунӣ ЧТ «Дар бораи экспертизаи экологӣ», 2012;

Конунӣ ЧТ «Дар бораи арзёбии таъсиррасони ба муҳити зист», 2017;

Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01.11.2018, №532 «Дар бораи Тартиби арзёбии таъсиррасони ба муҳити зист, таснифи объектҳои арзёбии таъсиррасони ба муҳити зист аз рӯи ғурӯҳҳо вобаста ба хусусияти таъсиррасонии онҳо ба муҳити зист, меъёрҳои, ки дарачаи ҳатаринокии объектҳои фаъолияти банақшагирифташавандаро барои муҳити зист муайян мекунанд».

Дар баҳши АСЭ то ҳануз санадҳои меъёри-ҳукуки мавҷуд нест.

Шархи мазкур ба арзёбии системаи мавҷудаи арзёбии стратегиҳои экологии (АСЭ) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нигоҳи фаҳмиш ва нуқтаи назари мутобиқат ба стандарти байналмилалӣ (Протокол оид ба арзёбии стратегиҳои экологии) нигаронида шудааст.

Тоҷикистон то ҳануз Конвенсияи Эспо ва Протокол оид ба АСЭ-ро қабул накардааст.

Ҳамзамон хотиррасон бояд намуд, ки масъалаи АСЭ дар қонунгузориҳои амалкунандаи Тоҷикистон дарҷ наёфтааст.

Айни замон дар Тоҷикистон лоиҳаи Кодекси экологии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гашта, варианти интихоби он омода гашта, дар он оид ба АСЭ боби алоҳида иборат аз 10 модда дохил карда шудааст. Тибқи баҳогузориҳои экспертҳои байналмилалӣ ин моддаҳо талаботи Протоколи Комиссияи иқтисодии Аврупои СММ-ро оид ба АСЭ қонеъ намуда, баъди қабули Кодекси экологии санадҳои зеркунунӣ оид ба АСЭ таҳия карда мешавад.

Объектҳои арзёбии стратегии

ЭКОЛОГИ

Объекти арзёбии стратегии экологи лоиҳаи хуччатҳои банакшагирии стратеги буда, татбиқи онҳо мумкин аст ба мухити зист таъсири номатлуб дошта бошад.

Хуччатҳои банақшагирии стратеги

Хуччатҳои банақшагирии стратеги ин-Хуччатҳои банақшагирии давлати дар самти рушди умумтидавлати, соҳави ва ё рушди иҷтимоӣ-иқтисодии минтақавӣ(нақша, барнома, стратегия, ктонтсе́псия, барномаи давлатии соҳавӣ) ва соҳаи банақшагирии минтақавӣ(хуччатҳо оид ба банақшагирии рушди ҳамаи ҳудуди Тоҷикистон, хуччатҳо оид ба банақшагирии руштии ҳудуди вилояти мухтори қухистони Бадахшон , вилоятҳо, ноҳияҳо, хуччатҳо оид ба рушди нуктаҳои аҳолинишин), ҳаҷунин дилхоҳ тағйиротҳо ба онҳо дар бар мегирад.

Хуччатҳои стратеги дар Тоҷикистон

Аз нигоҳи муайянкуни ва тартиби таҳияи хуччатҳои стратеги дар Тоҷикистон, ду намуди чунин хуччатхоро ҷудо кардан мумкин аст:

А) Хуччатҳои стратеги дар соҳаи рушди иҷтимои-иктисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Б) Хуччатҳои стратеги дар соҳаи банақшагирии минтақавӣ

➤ айна замон таҳияи хуччатҳои аввала тибқи талаботи қонун «Дар бораи дурномаҳои давлати, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (2003, бо тағйиротҳо солҳои 2009,2011, 2018) амали карда мешавад.

➤ Таҳияи хуччатҳои категорияи дуюм бошад тибқи талаботи Кодекси шаҳрсозии Ҷумҳурии Тоҷикистон (2012, бо тағйиротҳо солҳои 2016,2019) амали карда мешавад

Дар мачмуъ дар ҶТ аз руи табиати худ хуччати зерин бояд ба АСЭ фаро гирифта шаванд:

а) Дар соҳаи банакшагирии умумии иҷтимоӣ-иқтисодӣ:

1) Стратегия ва барномаҳои давлатӣ ва минтақавӣ рушди иҷтимоӣ-иқтисодӣ

2) Барномаҳои давлатӣ максималӣ

б) Дар соҳаи банакшагирии минтақавӣ:

1) Хуччатҳо оид ба банакшагирии рушди тамоми ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон

2) Хуччатҳо оид ба банакшагирии рушди ҳудуди вилояти мухтори қуҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо

3) Хуччатҳо оид ба рушди ҳудуди минтақаҳои аҳолинишин (ҷамоатҳо, деҳаҳо).

Тибки маълумотҳои мавҷуда то имруз ҳуччатҳои банакшагирии стратегӣ, нақша ва барномаҳои рушд дар ҳуд маводи арзёбии таъсиррасони ба муҳити зист надошта, ба ЭДЭ пешниҳод намешуданд. Таҳлили конунгузори мавҷуда дар баҳши оmodасозии ҳуччатҳои стратегӣ аз он шаҳодат медиҳад, ки дар онҳо талабот оид ба арзёбии таъсиррасони ба муҳити зист ва пешниҳоди онҳо ба ЭДЭ пешбини нагардидааст.

Хамин тавр ба хулосае омиадан мумкин аст, ки нисбати хуччатҳои стратеги(накша, стратегия, консепсия ва барномаҳо) дар ЧТ аз нигохи стандартҳои байналмилали системаи АСЭ татбик намегардад, низоми конунгузори милли дар соҳаи ЭЭ/ЭДЭ бошад дар амал ба лоихаҳои чунин хуччатҳо татбик намегардад.

**Кадамҳои минбаъда оид ба такмили конунгузорию соҳаи
банакшагири вобаста ба АСЭ**

Чи таърифи кайд шуд, айни замон лоиҳаи Кодекси экологии таҳия гардида, дар омузиш қарор дорад. Вале дар конунгузорию бахши банакшагирии ҳуҷҷатҳои стратеги - конун « Дар бораи дурномаҳои давлати, консепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон » ва Кодекси шахрсозии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи АСЭ дарҷ наёфтааст.

Аз ин лиҳоз зарур аст, ки дар ин конунҳо тағйиру иловаҳо вобаста ба (а) амалисозии тартиби арзёбии оқибатҳои экологии таъбиқи чунин барномаҳо ва

(б) амалисозии тартиби муҳокимаи ҷамъиятии чунин ҳуҷҷатҳо ворид қарда шавад.

Дар сурати ҳамроҳшави ба Протокол оид АСЭ тағйиротҳо ҳаҷунин масъалаҳои таъсири байнисарҳадиро низ бояд дар бар гирад.

Ташаккур ба диққатон!